

DEKRET POLSKIEGO KOMITETU WYZWOLENIA NARODOWEGO.

z dnia 23 września 1944 r.

Prawo o ustroju Sądów Wojskowych i Prokuratury Wojskowej.

Na podstawie ustawy Krajowej Rady Narodowej z dnia 15 sierpnia 1944 r. o tymczasowym trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 3) — Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego postanawia a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

D z i a ł I.**Ogólny.****Rozdział I.****Przepisy wstępne.****Art. 1.**

Organy wymiaru sprawiedliwości w wojsku i marynarce wojennej — sądy wojskowe i prokuratura wojskowa stoją na straży prawa, dyscypliny, gospodarności i porządku wojskowego, honoru i godności żołnierza, mając na względzie jego wychowanie w duchu miłości Ojczyzny, wierności przysiędze żołnierskiej, uczciwego oraz sumiennego wykonywania wojskowych i obywatelskich obowiązków.

Art. 2.

Wszyscy mają równe prawa i obowiązki przed sądem i prokuraturą wojskową, bez różnicy stopnia, zajmowanego stanowiska, pochodzenia, narodowości, języka, rasy i wyznania.

Art. 3.

Sądy wojskowe wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 4.

Językiem urzędowym w sądach i prokuraturach wojskowych jest język polski.

Rozdział II.**Właściwość sądów wojskowych.****Art. 5.**

Sądy wojskowe sprawują w wojsku i marynarce wojennej wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych.

Art. 6.

Właściwości sądów wojskowych podlegają:

- a) żołnierze Wojska Polskiego;
- b) obowiązani do służby wojskowej lub pomocniczej z chwilą powołania;
- c) jeńcy wojenni i zakładnicy, pozostający pod nadzorem administracji wojskowej;
- d) inne osoby w przypadkach prawem określonych.

Art. 7.

Właściwości sądów wojskowych podlegają również:

- a) osoby, które wraz z wymienionymi w art. 6, wzięły udział w popełnieniu przestępstwa wojskowego;
- b) osoby, które na zasadzie stosunku publiczno-prawnego lub umownego pełnią służbę w poszczególnych działach administracji wojskowej;
- c) osoby, należące do załogi lub wzięte w charakterze służbowym na pokład okrętu marynarki wojennej lub statku, przydzielonego do niej.

Art. 8.

§ 1. W czasie wojny, mobilizacji lub gdy wymaga tego interes obrony Państwa, może Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego na wniosek Kierownika Resortu Obrony Narodowej poddać drogą rozporządzenia właściwości sądów wojskowych, osoby, podlegające właściwości sądów powszechnych, za przestępstwa, które uzna za niebezpieczne dla obrony państwa.

§ 2. Naczelnym dowódcą może wydawać w czasie wojny zarządzenia o treści, przewidzianej w § 1 na obszarach, na których został wprowadzony stan wojenny, tudzież na okupowanych obszarach państwa nieprzyjacielskiego.

§ 3. Rozporządzenia i zarządzenia wymienione w § 1, 2, należy natychmiast uchylić, jeżeli ustaly przyczyny, dla których je wydano.

Art. 9.

§ 1. Właściwość sądów wojskowych w zakresie przestępstw wojskowych nie

ustaje, mimo, że przestały istnieć okoliczności, które tę właściwość uzasadniały.

§ 2. Właściwość sądów wojskowych w zakresie przestępstw pospolitych ustaje z chwilą ustania okoliczności, które tę właściwość uzasadniały, jeżeli sądowi wojskowemu nie został jeszcze złożony akt oskarżenia.

Po złożeniu aktu oskarżenia właściwość sądów wojskowych ustaje, jeżeli ustały okoliczności, które uzasadniały właściwość sądów wojskowych i jeżeli prokurator wojskowy najpóźniej przed rozpoczęciem rozprawy głównej złoży w sądzie wojskowym wniosek o przekazanie sprawy władzy właściwej.

§ 3. Przepis § 2 nie dotyczy jednak przestępstw pospolitych :

- a) którymi naruszono wojskowy obowiązek służbowy;
- b) pozostających w zbiegu z przestępstwem wojskowym albo pospolitym pod a) określonym.

§ 4. W toku dochodzenia przekazuje sprawę prokurator wojskowy.

Art. 10.

§ 1. Jeżeli przestępstwo pospolite popełnione zostało przez osoby, podlegające właściwości sądów wojskowych, wspólnie z osobami, podlegającymi właściwości sądów powszechnych, albo jeżeli przestępstwo pospolite popełnione przez osoby, podlegające właściwości sądów wojskowych pozostaje w bezpośrednim związku z przestępstwem, popełnionym przez osoby, podlegające właściwości sądów powszechnych — sąd wojskowy przekazuje sprawę sądowi powszechnemu na podstawie wniosku prokuratora wojskowego.

§ 2. W toku dochodzenia przekazuje sprawę prokurator wojskowy.

Art. 11.

Spór o właściwość między sądem wojskowym a sądem powszechnym rozstrzyga ostatecznie sąd wojskowy wyższego rzędu bezpośrednio przełożony nad sądem wojskowym, wiodącym spór.

D z i a ł II.

Sądy wojskowe.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 12.

§ 1. Wymiar sprawiedliwości w wojsku i marynarce wojennej sprawują:

- a) sądy wojskowe dywizji, korpusów, garnizonów i wojskowe sądy marynarskie;

- b) sądy wojskowe armii, okręgów i admiralicji;

- c) Najwyższy Sąd Wojskowy, wspólny dla wojska i marynarki wojennej;

§ 2. W czasie wojny sądy wojskowe dywizji i korpusów noszą nazwę wojskowych sądów polowych, a sądy marynarskie — morskich sądów wojennych.

Art. 13.

Właściwość miejscowa sądów wojskowych dywizji i korpusów obejmuje obszar rozkwaterowania danych jednostek.

Sądy garnizonowe są miejscowo właściwe na całym obszarze rozkwaterowania, wchodzących do ich garnizonu jednostek, nie posiadających własnych sądów formacyjnych lub znajdujących się jeszcze w toku formowania.

Obszar działania i siedziby wojskowych sądów marynarskich oraz admiralicji określa Naczelny Dowódca.

Obszar działania wojskowych sądów armii albo okręgów obejmuje miejsce rozkwaterowania jednostek albo garnizonów, wchodzących w skład danej armii czy okręgu.

Art. 14.

Dla określenia właściwości sądów wojskowych miarodajne jest stanowisko służbowe oskarżonego w chwili wszczęcia sprawy.

Art. 15.

§ 1. W przypadkach, gdy oskarżonymi są żołnierze i osoby cywilne — właściwość sądu określa się według przynależności oskarżonych żołnierzy do jednostki wojskowej lub garnizonu, przy których istnieje sąd.

§ 2. W przypadkach, gdy oskarżonymi są żołnierze różnych jednostek lub wyłącznie osoby cywilne, właściwym jest sąd, w którego rejonie zostało popełnione przestępstwo.

Art. 16.

Jeżeli właściwych jest kilka sądów, stosuje się następujące zasady:

- a) w przypadku właściwości równorzędnych sądów, właściwym jest sąd, w którym toczy się już postępowanie, a jeżeli sprawa w sądzie jeszcze się nie toczy — właściwym jest sąd, w którego rejonie ujawniono przestępstwo;
- b) w przypadku właściwości sądów nierównorzędnych właściwym jest sąd wyższego rzędu.

Art. 17.

Naczelnny Dowódca określa, przy jakich jednostkach (formacjach) wojskowych poza armiami, okręgami, admiralicjami, korpusami i dywizjami tworzy się wojskowe sądy danych jednostek.

Art. 18.

Sądy wojskowe orzekają w składzie przewodniczącego i dwóch sędziów lub ławników. Przewodniczącego wyznacza kierownik sądu.

Ławników do rozprawy na wniosek kierownika sądu wyznacza dowódca jednostki, przy której istnieje sąd.

Ławnikami nie mogą być żołnierze niższego stopnia od oskarżonych.

Art. 19.

§ 1. Sądy wojskowe spełniają czynności zasadniczo na swoim obszarze działania.

§ 2. Poza swoim obszarem działania sąd wojskowy może spełniać czynności, jeżeli tego wymaga dobro wymiaru sprawiedliwości.

Art. 20.

§ 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, wojskowe sądy dywizyj, korpusów i garnizonów oraz wojskowe sądy marynarskie, obowiązane są udzielać pomocy sądowej na żądanie innych sądów zarówno wojskowych jak i powszechnych oraz w przypadkach prawem przewidzianych — na żądanie innych władz zarówno polskich jak i zagranicznych.

§ 2. O spełnienie czynności w drodze pomocy sądowej należy zwracać się do sądu, na którego obszarze działania czynność ma być spełniona.

§ 3. Spory powstałe między sądami wojskowymi dywizyj, korpusów i garnizonów rozstrzyga ostatecznie sąd armii lub okręgu, między sądami marynarskimi — sąd admiralicji, między sądami armii, okręgów i admiralicji — Najwyższy Sąd Wojskowy.

Rozdział II.

Wojskowe sądy dywizyj, korpusów, garnizonów oraz wojskowe sądy marynarskie.

Art. 21.

Wojskowe sądy dywizyj, korpusów i garnizonów oraz wojskowe sądy marynarskie składają się z szefa, który jest kierownikiem sądu oraz z odpowiedniej ilości sędziów wojskowych.

Art. 22.

Do właściwości wojskowych sądów dywizyj, korpusów i garnizonów oraz wojskowych sądów marynarskich należy rozpoznawanie spraw:

- a) szeregowców, podoficerów i oficerów do dowódcy batalionu włącznie, albo zajmujących równorzędne stanowiska służbowe;
- b) jeńców wojennych i zakładników, pozostających pod nadzorem administracji wojskowej;
- c) obowiązanych do służby wojskowej lub pomocniczej z chwilą powołania oraz
- d) innych osób w przypadkach prawem określonych o przestępstwa wojskowe, przewidziane w kodeksie karnym wojskowym z wyjątkiem przestępstw, wymienionych w art. 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100 i 185 tego kodeksu.

Art. 23.

Sąd wojskowy armii, okręgu lub admiralicji może przekazać sprawę sądowi niewłaściwemu, gdy uzna, że tego wymaga dobro wymiaru sprawiedliwości, jego szybkość lub sprawność, jak również może przejąć do własnego rozpoznania w każdym stadium sprawę, dla której właściwy jest sąd jednostki, wchodzącej w skład danej armii, okręgu czy admiralicji.

Art. 24.

Wojskowe sądy dywizyj, korpusów i garnizonów oraz wojskowe sądy marynarskie poza rozpoznawaniem spraw, należących w myśl art. 22 do ich właściwości:

- a) prowadzą zleczone im sprawy, należące do właściwości sądów wojskowych armii, okręgów i admiralicji;
- b) udzielają pomocy sądowej na żądanie sądów lub władz.

Art. 25.

W sprawach żołnierzy, pełniących służbę w marynarce wojennej, oraz innych osób, podlegających dowódcom w marynarce wojennej wojskowe sądy dywizyj, korpusów i garnizonów sprawują wymiar sprawiedliwości jako wojskowe sądy marynarskie, jeżeli nie został utworzony osobny wojskowy sąd marynarski, właściwy w danej sprawie.

Rozdział III.

Wojskowe sądy armii, okręgów i admiralicji.

Art. 26.

Wojskowy sąd armii, okręgu i admiralicji składa się z prezesa, który jest kierownikiem sądu, wiceprezesa oraz z odpowiedniej ilości sędziów wojskowych.

Art. 27.

Do właściwości sądów armii, okręgu i admiralicji należy:

- a) rozpoznawanie spraw oficerów, nie podlegających właściwości wojskowych sądów dywizyj, korpusów, garnizonów i wojskowych sądów marynarskich do zastępcy dowódcy dywizji włącznie, lub zajmujących równorzędne stanowiska służbowe;
- b) rozpoznawanie spraw, przewidzianych w art. 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100 i 185 kodeksu karnego wojskowego w stosunku do osób, dla których właściwymi są sądy dywizyj, korpusów, garnizonów oraz wojskowe sądy marynarskie;
- c) rozpoznawanie spraw osób wymienionych w art. 22, służbowo przynależnych do jednostek wojskowych, wchodzących w skład danej armii, okręgu lub admiralicji, a nie posiadających własnych sądów formacyjnych, o wszystkie przestępstwa.

Art. 28.

W sprawach żołnierzy, pełniących służbę w marynarce wojennej oraz innych osób, podlegających dowódcom w marynarce wojennej — wojskowe sądy armii i okręgów sprawują wymiar sprawiedliwości jako sądy admiralicji, jeżeli nie został utworzony osobny sąd admiralicji, właściwy w danej sprawie.

Art. 29.

Wojskowe sądy armii, okręgów i admiralicji mogą przekazywać poszczególne sprawy, wchodzące w zakres ich właściwości, do rozpoznawania wojskowym sądom dywizyj, korpusów i garnizonów oraz wojskowym sądom marynarskim.

Art. 30.

§ 1. Wojskowe sądy dywizyj, korpusów, garnizonów i wojskowe sądy marynarskie skierowują akta zakończonych spraw do sądów armii, okręgów i admiralicji.

§ 2. Wojskowe sądy armii, okręgów i admiralicji, skierowują do Najwyższego Sądu Wojskowego do przejrzenia w trybie nadzoru sądowego:

- a) akta spraw sądów dywizyj, korpusów, garnizonów i wojskowych sądów marynarskich;
- b) akta wszystkich zakończonych spraw własnych.

§ 3. Wojskowe sądy armii, okręgów i admiralicji winny przy przeglądaniu akt spraw, nadesłanych im z sądów dywizyj, korpusów i garnizonów oraz wojskowych sądów marynarskich w razie obrazy przepisów postępowania sądowego stwierdzić usterki i uchybień i mogą je wytknąć danemu sądowi.

Stwierdzenie i wytknięcie uchybień nie ma wpływu na wynik sprawy.

W razie naruszenia prawa materialnego lub pogwałcenia istotnych przepisów postępowania, prezes sądu armii, okręgu lub admiralicji przedstawia Najwyższemu Sądowi Wojskowemu wniosek o rozpatrzenie uchybień w trybie nadzoru sądowego.

Art. 31.

Wojskowe sądy armii, okręgów i admiralicji sprawują nadzór administracyjno-sądowy nad podlegającymi im sądami dywizyj, korpusów, garnizonów i wojskowymi sądami marynarskimi.

Rozdział IV.

Najwyższy Sąd Wojskowy.

Art. 32.

Najwyższy Sąd Wojskowy składa się z prezesa, który jest kierownikiem sądu, wiceprezesa oraz odpowiedniej ilości sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego.

Art. 33.

Do właściwości Najwyższego Sądu Wojskowego należy:

- a) rozpoznawanie za zgodą Naczelnego Dowódcy spraw dowódców dywizyj, korpusów i zajmujących równorzędne stanowiska służbowe oraz innych osób;
- b) rozpoznawanie spraw osób, służbowo przynależnych do jednostek wojskowych, podlegających bezpośrednio Naczelnemu Dowództwu Wojska Polskiego i nie posiadających własnych sądów formacyjnych;

- c) rozpoznawanie w trybie nadzoru sądowego orzeczeń wszystkich sądów wojskowych;
- d) wyjaśnianie przepisów prawa, które budzą wątpliwość lub których stosowanie wywołało rozbieżność w orzecznictwie.

Art. 34.

Najwyższy Sąd Wojskowy może przekazywać poszczególne sprawy, wchodzące w zakres jego właściwości w myśl art. 33 pkt b) do rozpoznania wojskowym sądom niższego rzędu, a za zgodą Naczelnego Dowódcy i sprawy wymienione w art. 33 pkt a, c.

Art. 35.

§ 1. Skład sądzący Najwyższego Sądu Wojskowego może przedstawić zasadę prawną, budzącą wątpliwość, do rozstrzygnięcia zgromadzeniu ogólnemu sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego, po czym uchwaloną zasadę wpisuje się do księgi zasad prawnych.

§ 2. Zgromadzenia ogólne odbywają się pod przewodnictwem prezesa Najwyższego Sądu Wojskowego. Naczelny Prokurator Wojskowy bierze udział w zgromadzeniach ogólnych bez prawa udziału w głosowaniu; ma on prawo składania wniosków.

§ 3. Do powzięcia uchwały wymagana jest obecność przynajmniej $\frac{1}{2}$ ogólnej ilości sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego.

§ 4. Narada i głosowanie odbywają się według przepisów kodeksu wojskowego postępowania karnego.

§ 5. Skład sądzący, orzekając w danej sprawie karnej jest związany rozstrzygnięciem zgromadzenia ogólnego.

§ 6. Odstąpienie przez Najwyższy Sąd Wojskowy od zasady prawnej, ustalonej przez zgromadzenie ogólne, może nastąpić tylko w drodze ponownego rozstrzygnięcia zgromadzenia ogólnego.

Art. 36.

§ 1. Na żądanie Naczelnego Dowódcy, Prezesa Najwyższego Sądu Wojskowego lub Naczelnego Prokuratora Wojskowego powołane jest zgromadzenie ogólne również do wyjaśnienia przepisów prawa, które budzą wątpliwości lub których stosowanie wywołało rozbieżność w orzecznictwie.

§ 2. Opinie zgromadzenia ogólnego wpisuje się do księgi zasad prawnych.

Art. 37.

§ 1. Najwyższy Sąd Wojskowy wydaje przez istniejące przy nim Biuro Orzecznictwa zbiór swoich orzeczeń i opinii, zawierających rozstrzygnięcia zasadniczych zagadnień prawnych.

§ 2. Prezes Najwyższego Sądu Wojskowego może powierzyć oficerom służby sprawiedliwości, wchodzącym w skład Biura Orzecznictwa, również inne czynności służbowe.

Rozdział V.

Podział czynności.

Art. 38.

Podział czynności między sędziów sądów wojskowych następuje na podstawie zarządzenia prezesów, wiceprezesów lub szefów danych sądów.

Art. 39.

Spełnienie czynności przez sędziego, niepowołanego do niej według podziału czynności, nie wpływa na jej ważność.

Rozdział VI.

Administracja sądowa i nadzór.

Art. 40.

§ 1. Naczelny nadzór nad sądami wojskowymi i prokuraturą wojskową sprawuje Naczelny Dowódca, który mianuje, przenosi, zwalnia sędziów, prokuratorów (wiceprokuratorów, podprokuratorów) i oficerów śledczych.

§ 2. Naczelny Dowódca wykonywa nadzór ten osobiście lub przez Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego w Naczelnym Dowództwie.

§ 3. Naczelny Szef Sądownictwa Wojennego wykonuje zlecony mu nadzór osobiście lub przez wyznaczonych przez siebie oficerów służby sprawiedliwości z wydziału sądownictwa wojennego. Wyznaczony oficer nie może mieć niższego stopnia wojskowego niż oficer, stojący na czele danego sądu lub prokuratury wojskowej.

Art. 41.

Naczelny Szef Sądownictwa Wojennego w Naczelnym Dowództwie:

- a) sprawuje szefostwo nad korpusem oficerów służby sprawiedliwości;

- b) przedstawia wnioski w sprawie nominacji, stanowisk i awansów oficerów służby sprawiedliwości;
- c) wyznacza oficerów, podoficerów i szeregowców na stanowiska kancelaryjne i techniczne w służbie sprawiedliwości;
- d) przedstawia wnioski o wpisanie na listę obrońców wojskowych i zaprzysięga ich;
- e) wydaje regulaminy, w których określa tryb wewnętrznego urzędowania i biurowość sądów i prokuratur wojskowych;
- f) oznacza po upływie jakiego czasu i pod jakimi warunkami akta spraw sądów i prokuratur wojskowych mają być w całości lub w części niszczone lub przekazywane archiwum;
- g) kieruje wydziałem sądownictwa wojennego w Naczelnym Dowództwie.

Art. 42.

W zakres działalności wydziału sądownictwa wojennego w Naczelnym Dowództwie wchodzi:

- a) wykonywanie zleconego nadzoru nad sądami wojskowymi i prokuraturą wojskową;
- b) kontrola organizacji wojskowych sądów i prokuratury wojskowej oraz ich stanu etatowego;
- c) prowadzenie dla Naczelnego Dowódcy biura prawnego;
- d) prowadzenie ewidencji i referatu osobowego korpusu oficerów służby sprawiedliwości oraz listy obrońców wojskowych;
- e) prowadzenie centralnego archiwum sądów i prokuratur wojskowych;
- f) prowadzenie rejestru skazanych.

Art. 43.

Nadzór administracyjno-służbowy nad sądami i sędziami pełnią kierownicy danych sądów. Mogą oni powoływać poszczególnych sędziów wojskowych danego sądu do współdziałania w czynnościach administracyjnych i nadzorczych.

Art. 44.

§ 1. Osoby, powołane do nadzoru mają prawo żądać wyjaśnień, wglądać w czynności, powodować usunięcie oczywistych usterek i uchybień oraz pociągać winnych do odpowiedzialności.

§ 2. Nadzór nie może wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie wojskowi są niezawisli.

§ 3. Osoby powołane do nadzoru mogą być obecne na niejawnych rozprawach.

§ 4. Każdy sąd wyższy może zawiadomić osobę powołaną do nadzoru o zauważonych przez siebie usterkach i uchybieniach w urzędowaniu sądu niższego.

Art. 45.

Do personelu, nie pełniącego czynności sędziowskich w sądach wojskowych, stosuje się w sprawach nadzoru ogólne przepisy wojskowego regulaminu dyscyplinarnego.

DZIAŁ III.

Korpus oficerów służby sprawiedliwości.

Rozdział I.

Sędziowie wojskowi.

Art. 46.

§ 1. Czynności sędziowskie i prokuratorskie w wojsku i marynarce wojennej pełnią oficerowie oraz generałowie służby sprawiedliwości.

§ 2. Oficerem lub generałem służby sprawiedliwości może być jedynie oficer, który posiada wykształcenie prawnicze.

Art. 47.

Prezesa i Wiceprezesa Najwyższego Sądu Wojskowego mianuje Naczelnny Dowódca.

Art. 48.

Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego, prezesów, wiceprezesów oraz wojskowych sędziów sądów armii, okręgu, admiralicji, szefów oraz sędziów wojskowych sądów dywizyj, korpusów, garnizonów i sądów marynarskich mianuje w czasie wojny Naczelnny Dowódca na wniosek Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego.

Art. 49.

§ 1. Obejmując stanowisko w sądzie wojskowym, oficer służby sprawiedliwości składa przysięgę sędziowską w brzmieniu następującym:

„Przysięgam uroczyście Ziemi Polskiej i Narodowi Polskiemu obowiązki sędziowskie wypełniać sumiennie, bezstronnie i zgodnie z prawem, poświęcając im całą swoją wiedzę i doświadczenie, oraz mając na względzie utrzymanie porządku prawnego i karności w Wojsku Polskim.

Przysięgam na służbie i poza służbą strzec powagi sądu i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego. [Tak mi dopomóż Bóg].

§ 2. Przysięgę składa się wobec bezpośredniego przełożonego.

§ 3. Oficer lub generał służby sprawiedliwości, przechodzący z jednego stanowiska na drugie, ponownej przysięgi nie składa.

Art. 50.

Skład etatowy Najwyższego Sądu Wojskowego oraz pozostałych wojskowych sądów ustala na wniosek Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego Naczelny Dowódca.

Art. 51.

Oficerowie i generałowie służby sprawiedliwości są w sprawowaniu czynności sędziowskich niezawisli i podlegają jedynie prawu.

Art. 52.

Niezawisłość sędziowska nie wyłącza obowiązku wykonywania zleceń i rozkazów w zakresie administracji sądowej oraz w zakresie pełnienia służby wojskowej, wydanych w granicach uprawnień władzy, która zlecenie lub rozkaz wydała.

Art. 53.

§ 1. Zwolnienie sędziego wojskowego lub przeniesienie na niższe stanowisko może nastąpić tylko na mocy wyroku sądu dyscyplinarnego, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 2. Wszczęcie postępowania sądowo-karnego przeciwko sędziemu wojskowemu może nastąpić tylko za zgodą sądu dyscyplinarnego.

Rozdział II.

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 54.

§ 1. Za przewinienia, popełnione przy wykonywaniu służby sędziowskiej lub w związku z nią, ponoszą sędziowie wojskowi, niezależnie od ewentualnej odpowiedzialności karnej,

odpowiedzialność dyscyplinarną według przepisów rozdziału niniejszego.

§ 2. Poza przypadkami, wymienionymi w § 1, stosuje się do sędziów wojskowych wojskowe przepisy dyscyplinarne.

Art. 55.

Za przewinienia, wymienione w art. 54 § 1, wymierza się następujące kary dyscyplinarne:

- a) upomnienie,
- b) naganą,
- c) przeniesienie na niższe stanowisko służbowe,
- d) zwolnienie ze stanowiska sędziowskiego.

Art. 56.

§ 1. Jeżeli od chwili przewinienia upłynął rok, postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte, a w razie wszczęcia należy je umorzyć.

§ 1. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa karnego, przedawnienie dyscyplinarne nie następuje wcześniej, niż przedawnienie karne.

Art. 57.

Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych właściwy jest Najwyższy Sąd Wojskowy, który orzeka w składzie prezesa lub wiceprezesa jako przewodniczącego i dwóch sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego.

Art. 58.

§ 1. Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wraz z aktami dochodzenia składa osoba, powołana do wykonywania nadzoru w danym sądzie.

§ 2. Najwyższy Sąd Wojskowy może orzec wszczęcie postępowania dyscyplinarnego również z urzędu.

§ 3. O wszczęciu postępowania dyscyplinarnego orzeka Najwyższy Sąd Wojskowy po daniu obwinionemu możliwości złożenia wyjaśnień oraz po wysłuchaniu Naczelnego Prokuratora Wojskowego.

Art. 59.

§ 1. Wszczynając postępowanie dyscyplinarne lub w toku tego postępowania, może Najwyższy Sąd Wojskowy zawiesić obwinionego w czynnościach służbowych.

§ 2. W przypadkach nie cierpiących zwłoki może przelożony, stawiający wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, zawiesić obwinionego tymczasowo w czynnościach służbowych, przekazując równocześnie swe zarządzenie Najwyższemu Sądowi Wojskowemu do zatwierdzenia.

Art. 60.

§ 1. Najwyższy Sąd Wojskowy może przed powzięciem postanowienia o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, albo też wszczynając postępowanie dyscyplinarne, postanowić przeprowadzenie dochodzenia przez sędziego Najwyższego Sądu Wojskowego albo przez innego sędziego wojskowego, który nie może mieć niższego stopnia wojskowego, aniżeli obwiniony.

§ 2. Po ukończeniu dochodzenia akta sprawy przesyła się Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu celem postawienia wniosku.

Art. 61.

§ 1. Najwyższy Sąd Wojskowy załatwia odmownie wnioski o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli nie znajduje podstaw do wszczęcia tego postępowania.

§ 2. Najwyższy Sąd Wojskowy umarza postępowanie, jeżeli na podstawie wyników przeprowadzonego dochodzenia dojdzie do przekonania, że nie ma podstawy do dalszego prowadzenia postępowania dyscyplinarnego.

Art. 62.

§ 1. Jeżeli nie następuje umorzenie wszczętego postępowania dyscyplinarnego, Najwyższy Sąd Wojskowy wyznacza dzień rozprawy.

§ 2. Obwiniony może przybrać sobie obrońcę tylko spośród sędziów lub prokuratorów (wiceprokuratorów, podprokuratorów) wojskowych.

§ 3. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

§ 4. Rozprawa odbywa się przy drzwiach zamkniętych.

§ 5. Wyrok ogłasza się bezzwłocznie po rozprawie, przytaczając ustnie najważniejsze jego powody. Wyrok wraz z uzasadnieniem należy sporządzić w ciągu 14 dni.

Art. 63.

Odpis wyroku doręcza się Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu, obwinionemu, przelożonemu, który wystąpił z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, oraz Naczelnemu Dowódcy—przez Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego.

Art. 64.

§ 1. Kary, wymienione w art. 55 lit. a) i b) uważa się za wykonane z chwilą ogłoszenia wyroku.

§ 2. Karę, wymienioną w art. 55 lit. c) i d), wykonywa na wniosek Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego Naczelny Dowódca.

Art. 65.

§ 1. Po upływie dwóch lat od wydania wyroku skazanie może ulec zatarciu.

§ 2. O zatarciu skazania postanawia Najwyższy Sąd Wojskowy na wniosek skazanego, jeżeli w ciągu powyższego okresu nie wydano przeciw skazanemu innego wyroku skazującego.

§ 3. W razie zarządzenia zatarcia, skazanie uważa się za niebyłe. Zatarcie skazania pociąga za sobą usunięcie wpisu o skazaniu ze wszelkich akt, w których taki wpis umieszczono.

Art. 66.

Jeżeli przepisy rozdziału niniejszego nie stanowią inaczej, stosuje się w postępowaniu dyscyplinarnym odpowiednie przepisy kodeksu wojskowego postępowania karnego.

D z i a ł IV.

Prokuratura wojskowa.

Art. 67.

Prokuratorowie wojskowi pełnią czynności oskarżycieli publicznych przed sądami wojskowymi oraz współdziałają w wymiarze sprawiedliwości w sposób prawem określony.

Stoją oni na straży należytego wykonywania rozkazów dowództwa oraz sprawują kontrolę nad utrzymaniem w wojsku karności, porządku i gospodarności, mając na względzie zwalczanie przestępstw i zapobieganie im.

W czynnościach swoich mają dążyć z równą dla wszystkich bezstronnością do wyjaśnienia wszelkich okoliczności, służących do wyśledzenia prawdy.

Art. 68.

§ 1. Prokuratura wojskowa podlega bezpośrednio rozkazom Naczelnego Dowódcy. Stałym zastępcą Naczelnego Dowódcy w tej dziedzinie jest Naczelny Szef Sądownictwa Wojennego w Naczelnym Dowództwie.

Naczelny Szef Sądownictwa Wojennego działa w zakresie swoich uprawnień w prokuraturze poprzez Naczelnego Prokuratora Wojskowego, kierującego Naczelną Prokuraturą Wojskową.

§ 2. Organami wojskowych prokuratur są:
a) wiceprokurator i podprokuratorowie Naczelnej Prokuratury Wojskowej;

- b) wojskowi prokuratorowie, wiceprokuratorowie i podprokuratorowie w prokuraturach armii, okręgów i admiralicji;
- c) wojskowi prokuratorowie, wiceprokuratorowie i podprokuratorowie w prokuraturach dywizyj, korpusów, garnizonów i samodzielnych jednostek marynarki;
- d) oficerowie śledczy poszczególnych prokuratur wojskowych.

Art. 69.

Naczelnym Dowódcą określa, przy jakich jednostkach (formacjach) i garnizonach wojskowych poza armiami, okręgami, admiralicjami, korpusami, dywizjami i garnizonami tworzy się prokuratury wojskowe.

Art. 70.

§ 1. Naczelnego Prokuratora Wojskowego oraz Wiceprokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej mianuje Naczelnym Dowódcą.

§ 2. Podprokuratorów Naczelnej Prokuratury Wojskowej, wojskowych prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów prokuratur armii, okręgów, admiralicji, korpusów, dywizyj, garnizonów i samodzielnych jednostek marynarki oraz oficerów śledczych wojskowych prokuratur mianuje Naczelnym Dowódcą na wniosek Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego w Naczelnym Dowództwie.

§ 3. Skład etatowy prokuratorów wojskowych ustala Naczelnym Dowódcą na wniosek Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego.

Art. 71.

Prawo fachowego nadzoru, kierownictwa i wojskowych uprawnień dyscyplinarnych służy:

- a) Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu w stosunku do wszystkich prokuratorów (wiceprokuratorów, podprokuratorów) i oficerów śledczych;
- b) wojskowym prokuratorom w stosunku do podległych im wiceprokuratorów i podprokuratorów oraz oficerów śledczych;
- c) wojskowym prokuratorom armii, okręgów i admiralicji w stosunku do prokuratorów, wiceprokuratorów, podprokuratorów i oficerów śledczych korpusów, dywizyj, garnizonów i samodzielnych jednostek marynarki.

Art. 72.

§ 1. Naczelnym Prokurator Wojskowy może przedsięwziąć czynności, należące do zakresu działania prokuratury we wszystkich jednostkach i okręgach osobiście lub wykonanie ich zlecać podwładnym.

§ 2. To samo uprawnienie przysługuje wojskowym prokuratorom w stosunku do podległych im prokuratorów (wiceprokuratorów, podprokuratorów) i oficerów śledczych.

§ 3. O wytknięciu uchybienia organów prokuratury niższego rzędu, prokuratorowie wyższego rzędu zawiadamiają Naczelnego Prokuratora Wojskowego.

Art. 73.

Naczelnym Prokurator Wojskowy może:

- a) cofnąć każdy środek prawny skierowany do sądu wojskowego przez któregośkolwiek z podległych mu prokuratorów;
- b) stwierdzić oczywiste uchybienie, dostrzeżone przy badaniu zażaleń, wniesionych przez wojskowych prokuratorów lub przy załatwianiu innych spraw oraz wytknąć je właściwemu prokuratorowi.

Art. 74.

§ 1. Prokuratorowie (wiceprokuratorowie, podprokuratorowie) wojskowi oraz oficerowie śledczy obowiązani są wykonywać polecenia i wskazówki, dane im przez przełożonych, którym przysługuje w stosunku do nich prawo fachowego nadzoru i kierownictwa.

§ 2. Wobec sądu prokuratorowie (wiceprokuratorowie, podprokuratorowie) wojskowi oraz oficerowie śledczy występują z wnioskami samodzielnie.

§ 3. Prokuratorowie (wiceprokuratorowie, podprokuratorowie) wojskowi oraz oficerowie śledczy są niezależni od sądu.

Art. 75.

Prokuratorowie (wiceprokuratorowie, podprokuratorowie) wojskowi oraz oficerowie śledczy nie mogą pełnić czynności ławników sądowych lub obrońców.

D z i a ł V.

Zwierzchnik sądowo-karny.

Art. 76.

§ 1. Naczelnym Zwierzchnikiem Sądowo-Karnym wojskowych organów wymiaru sprawiedliwości — sądów i prokuratur wojskowych — jest Naczelnym Dowódcą.

§ 2. W razie przeszkody w urzędowaniu — uprawnienia Naczelnego Zwierzchnika Sądowo-Karnego przechodzą na czas trwania przeszkody na jego zastępcę w dowodzeniu.

Art. 77.

W czasie wojny Naczelnym Dowódcą może przekazać dowódcom poszczególnych armii, okręgów lub admiralicji w całości lub w części uprawnienia do wykonywania jemu przysługujących praw.

Art. 78.

§ 1. Uprawnienie darowania i łagodzenia kar w drodze prawa łaski w stosunku do osób,

podlegających właściwości sądów wojskowych, przysługuje w czasie wojny Naczelnemu Dowódcy.

§ 2. W razie nieobecności lub innej przeszkody w urzędowaniu Naczelnego Dowódcy, przysługujące mu prawo przechodzi na jego zastępcę w dowodzeniu.

§ 3. W czasie wojny prawo określone w § 1, przysługuje dowódcom armii i marynarki czynnej, jeżeli Naczelny Dowódca nie zarządził inaczej.

D z i a ł VI.

Sekretariaty sądów i prokuratur wojskowych.

Art. 79.

Dla załatwienia spraw kancelaryjnych istnieją w sądach i prokuraturach wojskowych sekretariaty.

Art. 80.

Skład etatowy sekretariatów, sądów i prokuratur wojskowych ustala na wniosek Naczelnego Szefa Sądownictwa Wojennego, Naczelny Dowódca.

D z i a ł VII.

Przepisy wprowadzające i przejściowe.

Art. 81.

Prawo niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 82.

Z dniem wejścia w życie prawa o ustroju sądów wojskowych i prokuratury wojskowej tracą moc dotychczasowe przepisy o ustroju,

urządzonym w niniejszym prawie, w szczególności traci moc prawo o ustroju sądów wojskowych z 29 września 1936 r. (Dz. U. R. P., Nr 76, poz. 536) oraz przepis art. 37 kodeksu postępowania karnego (Dz. U. R. P. z dnia 3 lutego 1939 r. Nr 8, poz. 44).

Art. 83.

§ 1. Z dniem wejścia w życie prawa o ustroju sądów wojskowych i prokuratury wojskowej dotychczasowe sądy wojskowe stają się sądami o ustroju, przewidzianym przez powyższe prawo.

§ 2. Dotychczasowy personel sądów i prokuratury wojskowej oraz oficerowie śledczy zachowują nadal swe stanowiska, odpowiadające stanowiskom, przewidzianym w prawie o ustroju sądów wojskowych i prokuratury wojskowej.

Art. 84.

Przez kodeks karny wojskowy wymieniony w niniejszym prawie rozumie się „Kodeks Karny Wojska Polskiego” z dnia 23 września 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 27).

Art. 85.

Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Kierownikowi Resortu Obrony Narodowej,

Przewodniczący
Krajowej Rady Narodowej:

(—) *Bolesław Bierut*

Przewodniczący
Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego:

(—) *Edward Bolesław Osóbka-Morawski*

Kierownik Resortu Obrony Narodowej:

(—) *Michał Rola-Żymierski* generał broni